

Iniciem la segona part de la recopilació de la campanya de Saint-Cyr a Catalunya, corresponent a l'any 1809, i que per la seva extensió l'hem dividit en dos articles.

CAMPANYA DE SAINT-CYR A CATALUNYA

(Del 17 d'agost de 1808 al 12 d'octubre de 1809)

2ª part – 1809 (I)

Sembla injustes les crítiques rebudes per Saint-Cyr, per part de Napoleó, de no aprofitar l'èxit de Molins de Rei i perdre l'ocasió d'ocupar la ciutat de Tarragona, si és té amb compte la necessitat de subministraments que afectava al 7è. Cos, degut sobretot a la fugida dels habitants de la zona amb tots els seus recursos alimentaris i si també es té amb compte que Tarragona era una plaça forta i Saint-Cyr no disposava de la necessària artilleria de setge, retirada a Figueres, sota la protecció de Reille, després de la presa de Roses; sembla molt assenyat no intentar la presa de Tarragona en aquells moments.

De totes maneres Saint-Cyr no restava quiet, i com que una part de les forces espanyoles vençudes a Molins de Rei s'havien fet fortes al Bruc, la divisió Chabrán rep les ordres de desallotjar-les, i d'aquesta manera el dia 10 de gener surt de Martorell. Mentrestant el general Chabot fa un moviment envoltant des de Sant Sadurní de Noia cap a Igualada. Per la por de quedar copades, les forces espanyoles abandonen la estratègica posició del Bruc. Aprofitant l'acció, dos batallons francesos sota el comandament de l'ajudant-comandant Devaux, fan una incursió fins el monestir de Montserrat, foragitant els seus defensors.

Una vegada aconseguits els seus objectius, les columnes de Chabrán i Devaux tornen el dia 12 a Esparreguera i Martorell, i la de Chabot a Sant Sadurní de Noia.

Aprofitant la petita treva en les operacions militars, Saint-Cyr organitza un tren d'artilleria de campanya, a base del parc de Barcelona i arreplegant queviures per les seves tropes. També aprofita l'ocasió per abastir la ciutat de Barcelona, mancada existències degut sobre tot pel bloqueig de la flota britànica. Duhesme envia al general Lechi amb alguns batallons a Mataró per fer requisos, però és rebutjat per la població amb l'ajut dels canons dels navilis anglesos.

Al mateix temps, el capità general Theodor Réding ha rebut els reforços dels regiments d'infanteria de línia *Santa Fe* i el de lleugera *Cazadores de Antequera*, quedant complerta la divisió de Granada, d'aquesta manera els seus efectius reunits en el Camp de Tarragona

sumaven uns 30.000 efectius. Ajudat pel seu quartelmestre, el general Josep Joaquim Martí, els organitza i prepara per la propera campanya que tenia que contrarestar els desastres de Cardedeu i Molins de Rei. La discrepància entre els dos generals és total. El seu ajudant aconsella a Réding una sèrie d'accions de pressió, en condicions favorables, que amb el temps debilitarien a l'enemic. Però el capità general de Catalunya, pressionat per les altes instàncies polítiques, decideix una acció més contundent i ràpida: tallar les comunicacions de Saint-Cyr amb Barcelona, inclòs cerclar-les i obligar-les a capitular, com a Dupont a Bailen.

Creien en la seguretat que ofereix la ciutat forta de Tarragona, el dia 17 de gener la Junta Superior surt de Tortosa cap aquella població on hi arriben el dia 21, amb tot el seu aparell burocràtic.

A primers de febrer, per portar a terme el seu ambiciós pla, Réding divideix els seu exèrcit en dues grans divisions, la primera, de 10.000 homes sota els seu propi comandament, atacaria de front a les tropes franceses situades en el Vendrell i Vilafranca del Penedès; i la segona divisió, amb uns efectius de 16.000 homes a les ordres del general Juan Bautista Castro, sortiria des d'Igualada i la Llacuna per atacar el flanc dret francès, ocupant Capellades, Sant Sadurní de Noia i el port de l'Ordal. Per evitar que la guarnició de Barcelona de Duhesme sortís en ajut dels atacats, ordena al brigadier Alvarez de Castro, que deixant la mínima guarnició a Girona i amb l'ajut dels miquelets de Milans i Clarós, pressionés la línia defensiva del Besos.

Els plans de Réding anaven mes lluny, no solament era lliurar de tropes franceses tot el territori del Principat, també volia deslliurar Saragossa del seu setge i, en sentir-se tant fort, ordena al marquès de Lazán porti la seva divisió, uns 6.000 homes, cap a Lleida i Mequinensa i quedar en observació sobre l'Ebre.

Els moviments de les tropes espanyoles són observades i compreses les seves intencions per Saint-Cyr, que ràpidament les contraresta amb un atac en massa contra el centre del desplegament de Réding. Per tant, deixa la divisió Souham al Vendrell i el dia 16 surt de Vilafranca de Penedès amb la divisió Pino cap a Capellades per reunir-se amb la de Chabot, sortida de Sant Sadurní de Noia i la de Chabrán de Martorell.

El dia 17, la divisió Chabot arriba a Capellades, on xoca amb les forces espanyoles de Castro, formades per un destacament de *Granaderos Provinciales de Castilla la Nueva*, el 1er. Terç de miquelets de Barcelona i una partida de sometents, que molt superiors, la posen en una situació compromesa. L'arribada de la divisió Chabrán i seguida per la brigada Fontane, de la divisió Pino, dirigida pel propi Saint-Cyr, canvia radicalment la situació i els espanyols és retiren cap a la Poble de Claramunt, el general francès no els persegueix, espera, per atacar-los la maniobra de la brigada Mazuchelli, que avança pel camí de La

Llacuna en direcció a Igualada, centre de proveïments de les forces de Castro.

En arribar la brigada Mazuchelli a Santa Margarida de Montbui, Castro s'adona que la seva línia de retirada queda tallada i les seves forces fugen precipitadament cap a Cervera, Manresa i Cardona. Tots els magatzems d'Igualada cauen en mans de Saint-Cyr.

Amb aquest cop fulminant, l'ala esquerra de l'exèrcit espanyol de Catalunya queda desarticulat i, tots els plans de Réding, fracassats.

Saint-Cyr vol fer un cop semblant sobre l'ala dreta espanyola, manada directament per Réding, que és preparava al coll de Santa Cristina, per atacar a la divisió Souham. El general francès deixa les divisions Chabot i Chabrán amb la missió de vigilar a les tropes de Castro i impedir el seu reagrupament i, sortí pel matí del 18, amb la divisió Pino, per atacar la posició de Sant Magí, ocupada per les tropes del brigadier Iranzo.

A Santa Maria de Miralles, Saint-Cyr envia notícia dels seus plans al general Souham per coordinar-se amb ell. A les 4 de la tarda ataca la posició de Sant Magí i el brigadier Iranzo té que retirar-se cap el sud. Segueix la marxa, guiats per un oficial espanyol ferit, i per la nit del 19 al 20, arriba en front del Monestir de Santes Creus i tingué que bivaquejar al no poder entrar en el monestir, ocupat per les tropes replegades del coll de Santa Cristina, després de rebre l'atac frontal de la divisió Souham.

Mentrestant el general Réding, assabentat de la derrota de la seva ala esquerra a Igualada, ha sortit de Tarragona en direcció cap a Santa Coloma de Queralt, amb totes les forces que pot reunir; forces disperses procedents del coll de Santa Cristina, un batalló de suïssos, una brigada d'artilleria i 300 genets. Deixant la plaça amb una guarnició de 6.000 homes.

El 20, Saint-Cyr creua amb la divisió Pino el riu Gaia per Vila-rodonà, on el dia següent és reuneix amb la de Souham i, per la seva part Réding incorpora a totes les tropes reunides en el monestir de Santes Creus i segueix camí cap a Santa Coloma de Queralt.

En el dia 22, les divisions Pino i Souham entren a Valls, foragitant als sometents que la defensaven. Saint-Cyr rep notícia dels moviments fets per les tropes espanyoles de Réding sobre Santa Coloma de Queralt. Temorós que ataquessin a les seves forces deixades a Igualada, decideix seguir-les i així amenaçar la seva reraguarda. Com a mesura prèvia, envia a la divisió Pino al Pla de Cabra amb la missió de fer reconeixement i confirmar els moviments enemics. La divisió Souham queda estacionada a Valls.

El dia 23, les accions de reconeixement fetes pel general Pino, en direcció a Santa Coloma de Queralt, informen que el general Réding s'ha limitat a reunir a les tropes disperses de Castro, incorporant-les a les seves, i totes juntes tornar cap a Tarragona.

En el mateix dia, a Santa Coloma de Queralt, el general Réding reuneix consell de guerra

amb els principals caps del seu exèrcit i el representant de la Junta Superior de Catalunya En Tomàs de Verí. En la dita reunió s'acorda tornar a Tarragona per evitar que aquesta ciutat fos pressa per les tropes franceses, doncs Tarragona era la principal base d'operacions de l'exèrcit espanyol a Catalunya. El general Martí aconsellà evitar qualsevol topada amb les forces de Saint-Cyr i agafar el camí de Constantí, per l'Espluga de Francolí i Prades. Però aquest camí no resultava transitable per l'artilleria i altres carruatges i obligava a enviar tot el material pesant cap a Lleida. Réding decideix agafar el camí que passa per Montblanc, l'estret de la Riba i la Plana de Picamoixons i deixant Valls per est, seguir cap a Constantí per Rourell i Morell.

Seguin el pla de retirada, Réding deixa a 5.000 homes a Santa Coloma de Queralt, sota el comandament del general Wimpffen, per observar a les tropes de Chabrán i Chabot i la resta, amb l'artilleria i la impedimenta tornen cap a Tarragona, pel camí decidit en el consell de guerra.

Réding arriba a Montblanc la nit del 23 al 24 i envia escamots de reconeixement cap als colls de Lilla i de Cabra, on troben a forces franceses. Convençut que Saint-Cyr esperava el seu pas per un d'aquests colls, reuní un nou consell de guerra, que decideix evitar-los i marxar pel estret de la Riba, passar el Francolí pel pont de Goi de nit, per evitar ser descoberts per les avançades franceses, i seguir per Masó, Rourell, Vilallonga, Morell i Pobla de Mafumet fins a Constantí, a les portes de Tarragona.

Saint-Cyr per la seva part desitjava acabar aquest joc del gat i de la rata i donar el cop definitiu a Réding i disposa a les divisions Souham i Pino per rebre'ls per qualsevol punt que apareixin els espanyols. El general Souham desplega la seva divisió als vols de Valls, amb la seva esquerra recolzada sobre el Francolí a l'altura d'Alcover i la seva dreta en direcció al Pla de Cabra i avançades sobre Picamoixons, vigilant el camí que baixa del estret de La Riba. La divisió Pino, amb el quarter general del 7è. Cos és situa en el Pla de Cabra amb destacaments en el monestir de Sants Creus.

Batalla de Valls

Les tropes de Réding surten de Montblanc a les 7 de la tarda del 24 de febrer, les dificultats trobades en el camí elegit, a la serra de Cogulla, el fa tardar 11 hores per fer els 10 quilòmetres que separen Montblanc de la Plana de Picamoixons, a les 6 de la matinada del dia 25 arriba al pont de Goi, per passar el Francolí. Quan la divisió de l'avantguarda i una part de la del centre ha passat el pont, rep dues descarregues de fusell de la gran guàrdia imperial, apostada en aquell indret i que es replega ràpidament cap a Valls. Quan tota la columna, amb ordre i silenci, acaba de passar el pont, senten el toc de generala a Valls, que posa sobre les armes a la divisió Souham.

La divisió Souham, en sentir les dues descarregues en què foren rebudes les forces

espanyoles, és posa en alerta, envia notícia al quarter general de Saint-Cyr, que és trobava al Pla de Cabra, i tracta de barrar el pas a l'exèrcit de Réding al sud del pont de Goi. Desplega la divisió, avança la seva artilleria i obre foc contra la columna enemiga. Aquesta respon amb foc de canó, cosa que fa retirar la bateria francesa.

Réding s'adona de l'avantatge que té per desbaratar a la divisió Souham, degut a la diferencia de potencial, uns 15.000 espanyols en front de 7.000 francesos, decideix atacar i així donar temps i espai, perquè la resta d'equipaments pogués continuar el seu camí cap a Tarragona. Retrocedeix al front del batalló de *Voluntarios de Palma*, dels suïssos de *Wimpfen*, dels *Granaderos Provinciales de Castilla la Vieja* i dels *Húsares Españoles*, passa el pont i ataca pel flanc dret de la divisió francesa. Al mateix temps el marques de Campoverde rep l'ordre: que al front del seu regiment de *Húsares de Granada*, el regiment de *Soria* i el de *Granaderos Provinciales de Castilla la Nueva* passi el Francolí, pels guals del sud del pont, i ataquí pel flanc esquerra. La tenaç resistència francesa, permeté que pel migdia arribés al camp de batalla el propi Saint-Cyr al front del regiment de dragons "Dragoni Napoléone" seguit per la divisió Pino, que havia tardat en reunir els seus efectius, donat la seva dispersió.

A la vista de l'arribada de reforços francesos, Réding seguin els consells del general Martí, retira el seu exèrcit a la riba dreta del Francolí i és col·loca sobre el turó de Serra Alta, que dominava el fins ara camp de batalla. Decideix mantenir la posició, donar descans i alimentar a les seves tropes després de 17 hores de marxa i combat. Mentrestant el general Martí és dirigeix cap a Tarragona - 18 quilòmetres- per reunir el màxim de forces de la guarnició, dirigir-se cap a Valls per la riba esquerra del Francolí, atacar als francesos per la seva reraguarda i així facilitar la retirada del gruix del seu exèrcit.

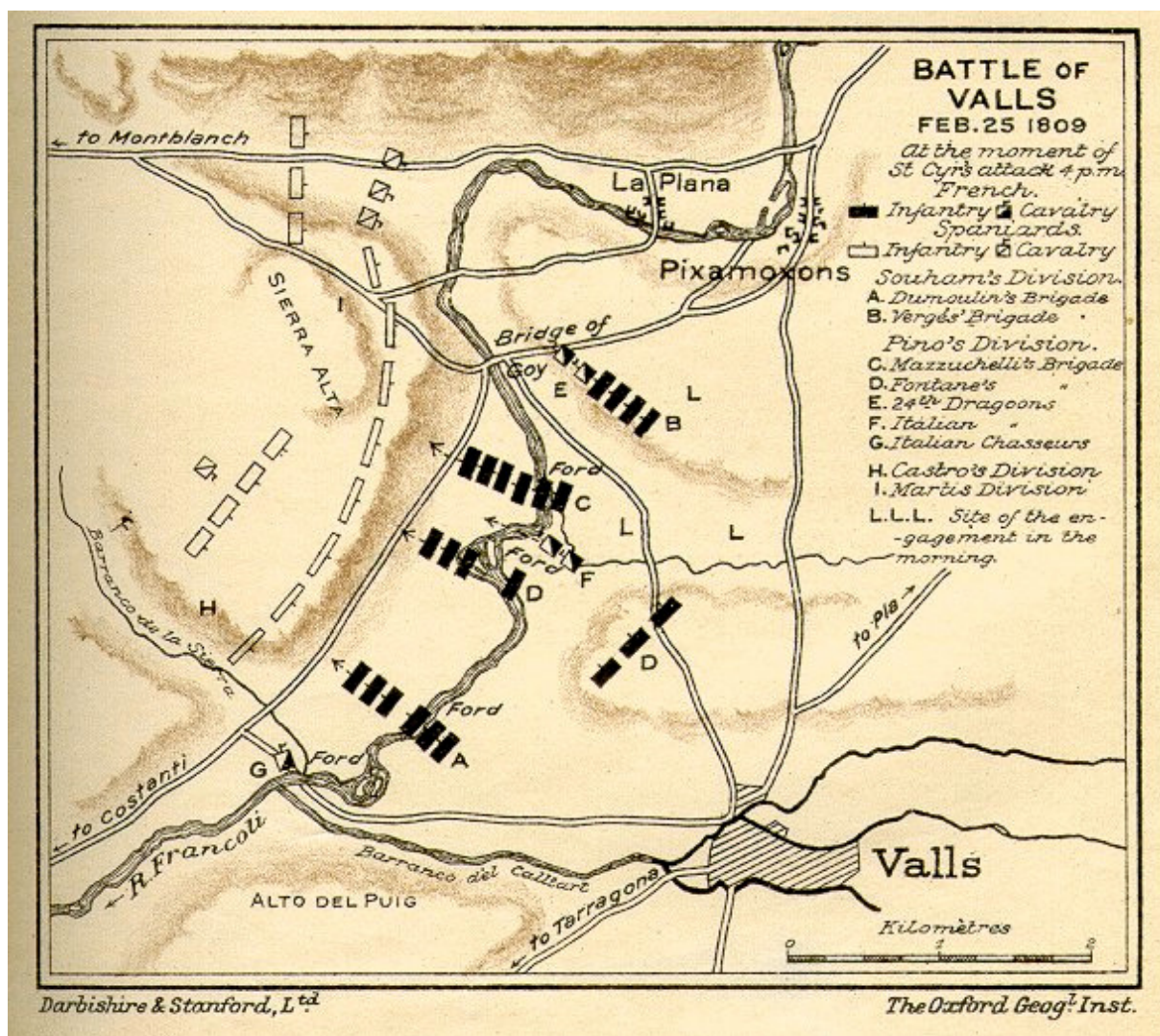
Però, a les tres de la tarda, Saint-Cyr desplega les seves forces en quatre columnes d'atac, les dos extremes de la divisió Souham i el centre per la divisió Pino, en el següent ordre de nord a sud, la brigada Vergés, la brigada Mazuchelli, la brigada Fontane i la brigada Dumoulin. Al cap de la primera columna, el propi Saint-Cyr amb el 24è de dragons francesos i entre la segona i tercera columna, el regiment de dragons a cavall "Dragoni Napoléone" i, en el flanc esquerra, el protegia el 1re. regiment de caçadors a cavall "Real Italiano".

Iniciat l'atac a les quatre, Saint-Cyr fa travessar als seus homes el Francolí pel pont de Goi i els guals existents riu avall; la pujada a la Serra Alta és difícil per les tanques de pedra, que separa els camps de conreu i no tant pel foc obert pels defensors espanyols, no gaire efectiu, degut a la distancia i els angles morts. El xoc és terrible, la carrega francesa trenca el desplegament espanyol en nombrosos punts i posa en fugida a les tropes de Réding, que és dispersen en direcció a Tarragona, Reus Cambrils i Coll de Balaguer. Tota l'artilleria i el tren de bagatges cau en mans franceses. Les baixes espanyoles, entre morts, ferits i presoners sumen 3.000 homes i per la part francesa no arriben al miler.

El propi general Réding és ferit i està a punt de caure presoner dels dragons francesos, molts oficials del seu estat major i soldats de l'escorta, si que cauen en mans enemigues. A la nit, el general espanyol, ferit, arriba a Tarragona.

En la batalla de Valls, perderen la vida els tinents coronels espanyols Don Ramon Armenta i el marques de Salas, així com varen caure presoners el brigadier marquès de Castellodosrius, major general de cavalleria; els coronels Manel Dumont, de les *Reales Guardias Valonas* i Manuel Antunez de *Reales Guardias Españolas* i els ajudants de Réding; Osorno, Chicheri i l'oficial angles Reid.

El nom de Valls consta en l'Arc de Triomf de París, al costat de les victòries franceses d'Austerlitz i Iena.

Al dia següent de la batalla, la divisió Souham ocupà la ciutat de Reus i s'apoderen d'una gran quantitat de queviures, vestimenta i equipatge, i imposà una forta contribució de guerra, que solucionà la precària situació econòmica del 7è exèrcit. La divisió Pino és queda a Valls, pla de Cabra i Alcover; i la de Chabot ocupa el monestir de Santes Creus, per vigilar a les tropes espanyoles que continuaven a Santa Coloma de Queralt, a les ordres del general

Lluís Wimpffen.

Saint-Cyr, sense material per formalitzar un setge i conquerir la plaça forta de Tarragona, decideix bloquejar-la per terra. Fet que provocà, en aquella primavera, una epidèmia semblant a la soferta per Saragossa a finals del seu definitiu setge.

A un singular acord arribaren a pactar Saint-Cyr i Réding. Consistia en què els ferits no serien considerats com a presoners de guerra, i que una vegada guarits, serien tornats als seus exèrcits respectius.

Réding, a resultes de les ferides rebudes, i possiblement agreujades per l'epidèmia, mor el 23 d'abril de 1809. Fou substituït provisionalment en el comandament de l'exèrcit espanyol en el Principat, pel marquès de Coupiny.

Les conseqüències d'aquesta tercera derrota, la més sagnant, desfà totalment l'exèrcit espanyol de Catalunya, quedant reduït a petits nuclis, el més important, en la plaça forta de Tarragona.

A primers de març, Saint-Cyr, rep dues cartes del major general Berthier en què l'hi encarrega de conquerir successivament les places de Girona, Hostalric i Tarragona. El Cap del 7è. cos francès respon el dia 6, que de moment sols podrà intentar el setge de la primera, Girona, procurant aproximar-se a ella, per donar suport a la divisió Reille, encarregada a tal missió.

Amb aquest objectiu és disposa a replegar les seves tropes sobre la línia del Llobregat, restablint, abans que res, les seves comunicacions amb Barcelona, tallades a Molins de Rei pel cos espanyol del general Lluís Wimpffen, suportat pels miquelets de Milans i Clarós. Saint-Cyr encomana la tasca al general Chabrán, que és trobava, amb la seva divisió, a Vilafranca de Penedès. Aquest és limita a enviar, el dia 10, un sol batalló italià amb una peça d'artilleria. En un primer moment, aconsegueix ocupar el pont, però, els defensors en adonar-se que el batalló, anava sol, sense cap més unitat de suport, contraatacaren, recuperant el pont i agafant el canó.

Assabentat del fracàs, Saint-Cyr, ordena a Chabrán dirigir-se a Molins de Rei, amb totes les seves forces, vuit batallons d'infanteria i tres esquadrons de cavalleria. Després d'alguna vacil·lació, Chabrán compleix les ordres i, el dia 14 marxa decididament contra els espanyols, els venç i restableix les comunicacions amb Barcelona. Els espanyols, amb grans pèrdues, és retiren cap a Terrassa.

Amb el camí lliure, Saint-Cyr és disposa a iniciar el replegament el dia 18, però rep notícia del general Chabot, que amb la seva divisió és troba a Montblanc, per impedir la comunicació de les forces espanyoles de Réding amb les de Wimpffen i les d'aquestes amb Lleida, que ha pres contacte amb el destacament del coronel Briche, enviat des de Fraga pel

mariscal Mortier, per informar a Saint-Cyr de l'estat de les operacions a l'Aragó. Per facilitar el retorn del destacament del coronel Briche, el cap del 7è. cos, ajorna dos dies el replegament de les seves forces sobre la línia del Llobregat. El retorn cap a terres aragoneses és fa impossible per les accions dels sometents i d'aquesta manera, el coronel Briche i els seus homes queden agregats a les forces de Saint-cyr.

Seguin la política cavallerosa respecte als ferits i malalts, Saint-Cyr comunica a Réding les seves intencions de replegament i demana a Réding que és faci càrrec de l'hospital de sang francès establert a Valls. Aquest accedeix i a tal fi, el dia 20, envia un destacament amb un oficial, per fer-se càrrec dels ferits i malalts francesos de l'hospital de Valls, mentre i, en presència d'aquest, el 7è. cos inicia la marxa cap el coll de Santa Cristina.

El dia 21, el 7è. cos arriba a La Bisbal de Penedès, el dia següent a Vilafranca i el 23 acampen sobre la línia del Llobregat, amb l'excepció de la divisió Pino, que marxa sobre Terrassa per fer fora a les resta de tropes espanyoles derrotades el dia 15 a Molins de Rei. Els soldats de Pino fan fora de Terrassa els espanyols que és retirant cap a Manresa, i recuperen el canó perdut en l'acció del dia 10 de març.

Una vegada acantonades les forces franceses a la línia del Llobregat, Saint-Cyr estableix el seu quarter general a Barcelona, on prepara l'expedició sobre la plana de Vic, per suportar, des d'aquest punt, a les forces de Reille, encarregades del setge de Girona. Durant les tres setmanes que resta a la capital catalana, té que solucionar la manca de pólvora i munició, molt escassa, que farien impossible la defensa de la plaça si fos atacada. També rep notícia de l'intent, fallit, de recuperar la ciutat per part de les forces espanyoles de la nit del 6 al 7, que l'estat de la mar impedir a la flota britànica bombardejar els forts de Sant Carles i de La Llanterna, així com desembarcar 300 mariners, que amb l'ajut dels soldats de Wimpffen i els miquelets de Milans i Clarós, tenien que prendre la ciutat.

Davant de la situació creada, Duhesme, que continuava com a Comandant general de Catalunya, ordena a les autoritats, tant civils com militar, que d'acord amb l'article VII de la Constitució de Baiona, retin fidelitat i obediència al rei Josep, a la Constitució i a les lleis. Si fins aquell moment, les autoritats espanyoles, mantenien una actitud ambigua, posats entre l'espasa i la paret, és negaren a acudir al saló de Sant Jordi, per tal acte i, en conseqüència foren empresonats en el castell de Montjuïc. El tinent general Galceran de Vilalba-Meca, com a capità general que substituï al comte de Ezpeleta el 23 de setembre de 1808, dimití irrevocablement del seu càrrec. Fou necessari nomenar una nova Audiència, presidida per Madinaveytia i un nou ajuntament, on el corregidor major fou Unax d'Amelin, originari dels Països baixos, però resident a la ciutat comtal. L'intent de jurament produí alguns aldarulls populars, apagats ràpidament per les forces franceses.

El 15 d'abril, les forces del 7è. cos prenen posició a les rodalies de Granollers, a l'entrada del

Congost, fent creure que el seu destí era França, per portar els 2.000 presoners existents a Barcelona. El veritable objectiu era la Plana de Vic, amb els seus importants recursos alimentaris. L'engany, era per impedir, que aquests foren retirats davant la presència francesa i que els espanyols concentrassin una forta resistència en l'esmentat congost. Efectivament, quant l'avantguarda de Saint-Cyr, el dia 16, arriba a la part més difícil del camí, entre La Garriga i Aiguafreda, els sometents de la comarca de Vic, posaren resistència. Però la maniobra del general francès, enviant per Centelles a la divisió Chabot i a les tropes lleugeres de Souham per amenaçar-les pel flanc i, deixant a la divisió Pino sobre el camí de Manresa per impedir l'ajut de les tropes de Wimpffen; obliga als sometents de Vic a retirar-se cap el Montseny.

Del 17 al 18 d'abril, el 7è. cos ocupa la plana de Vic, amb la divisió Chabot a Centelles i Sant Martí; la de Pino, a Tona i Collsuspina; la de Souham, a Vic, Manlleu, Roda, Santa Eulàlia i Gurb i, la de Lechi fou destinada al transport dels presoners cap a França. La població de Vic havia fugit a les muntanyes properes, però deixaren una important quantitat de queviures a les tropes de Saint-Cyr.

El camí, per Roda, Nostra Senyora de la Salut, Sant Feliu de Pallerols, Sant Aniol de Finestres, Mieres i Besalú, seguit per Lechi en el seu transport de presoners, fou atacat diverses vegades per destacaments de la guarnició de Girona, sota el comandament del tinent coronel Don Blas de Fournás. Una vegada a Besalú i lliurats els presoners al general Reille, Lechi torna cap a la plana de Vic, on informa a Saint-Cyr, de les dificultats que Reille té per completar el setge de Girona i, i del nou conflicte que enfronta l'imperi francès amb els austríacs. Recuperada la divisió italiana, Saint-Cyr envia a Barcelona a la divisió Chabot amb un comboi de ferits i malalts. De tornada a Centelles, el 11 de maig, Chabot informa al seu cap, que el passat 27 d'abril, un important comboi naval francès, procedent de Toló, ha trencat el bloqueig de Barcelona, subministrant queviures i munició a la guarnició de la ciutat per més d'un any.

El mateix dia de l'arribada a la ciutat de Barcelona del comboi naval, la Junta Superior de Catalunya surt de Tarragona cap al monestir de Poblet, on hi queda instal·lada el dia 3 de maig.

Tranquil·litzades les autoritats militars franceses de la ciutat de Barcelona en quant a les subsistències, els serveis de policia, organitzats per aquestes autoritats, començaren a rebre rumors sobre un gran complot contra les tropes d'ocupació. El capità italià Provana posa sobra alerta al comissari de policia Ramon Casanova. El pla consistia en què la nit del 11 al 12 de maig, ell mateix i el seu company, també capità Provana, tenien que obrir les portes del castell de Montjuïc i de les Drassanes, als miquelets de la línia del Llobregat que sota el comandament de don Agustín Arnauda i, a un senyal lluminós feta des del castell, apoderar-se d'aquests punts. Simultàniament i al senyal de toc de la campana major de la catedral,

grups armats, situats en els punts d'allotjament de la tropa i dels comandaments francesos, caurien sobre aquests per reduir-los o aniquilar-los. Unes 6.000 persones estaven compromeses en el cop. Arribat el moment, la campana no donar el senyal d'aixecament i els grups és dispersaren, amagant les armes.

Segons sembla el capità Dottori feu el senyal lluminós, però els miquelets no apareixen al lloc d'entrada, segurament per ordres del nou capità general de Catalunya, marques de Coupigny - que succeí interinament en el càrrec, a la mort de Réding, a Tarragona el 23 d'abril - que creia imprudent l'acció, sobre tot en detectar la presència a la ciutat de la divisió Chabot.

Per confirmar tot el pla del complot, el comissari Casanova ordena al capità Provana convocar una reunió amb els principals conjurats. Així, el dia 14, el capità Provana és reuneix a casa seva amb Joan Massana i Salvador Aulet, per parlar sobre l'intent fallit. Casanova després d'escoltar tota la conversa, amagat en una cambra contigua, és fa arrestar. De la conversa escoltada, resultaren inculpats Joaquim Pou, antic rector de la Ciutadella, el religiós teatí Joan Gallifa i el sergent del regiment de Sòria, Josep Navarro, presoner en el convent de la Mercè; que també foren arrestats el dia següent.

El judici fou ràpid i contundent, exemplar perquè no quedessin ganés a ningú per repetir l'intent. El procés acaba el 2 de juny amb la condemna a mort de tots els encausats. Sentència acomplerta el dia següent; Pou i Gallifa, per la seva condició d'eclesiàstics foren executats al garrot i, a Massana, Aulet i Navarro, moriren penjats. En el moment de les execucions, la campana major de la catedral toca a sometent i alguns grups de gent armada és llença al carrer, ràpidament controlats pels soldats francesos, preparats per front a aquesta situació. El dia 6 foren agafats els responsables del toc de campana, Ramon Mas, Juli Portet i Pere Lastortras, havien estat amagats dins l'orgue de la catedral i sortiren davant de falses promeses de perdó. Foren penjats el dia 27 de juny. Aquest fet és coneix com **la Conspiració de l'Ascensió**.

Mentrestant el general Reille, encarregat pel propi Napoleó, del setge i pressa de Girona, havia rebut reforços: una brigada d'infanteria del gran ducat de Berg, un regiment de Würzburg, un batalló de la Confederació del Rin i una divisió de Wesfalia, sota el comandament del general Morio. Així mateix havia reunit a Bàscara el tren de setge, format per 49 canons de calibre gros, 4 morters, 6 obusos i dos pedrers; municionades a raó de 600 tirs per pesa.

Una vegada assegurat el cap de pont de Bàscara, Reille al front de 10.000 homes surt, el 4 de maig, en direcció a Girona. Els francesos desallotgen de les posicions avançades als espanyols i ocupen Sarrià i Pontmajor, situats sobre la carretera de França i, situa el seu quarter general a Medinyà. El 8 de maig, Reille, ordena ocupar les posicions de Sant Miquel,

Campdurà, Sant Medi i Domeny, que foren durament defensades per les tropes espanyoles. Al final de la jornada el general Amey amb les tropes de Berg, queda situat a l'esquerra, sobre les altures de Campdorà i Sant Miquel, al front de Montjuïc. La divisió Westfaliana del general Morrio s'estableix a la dreta, en les crestes de Sant Medi i Domenys. I el general Joba, que manava les tropes franceses, és col·loca en el centre, a manera de reserva, ocupant el poble de Pontmajor. L'estat major de Reille és trasllada a Sant Medi. Aquell mateix dia el tren de setge arriba a Medinyà junt al parc d'enginyers i els magatzems de subministraments, protegits per la brigada Guillot.

En aquells moments la plaça de Girona estava governada per don Mariano Alvarez de Castro, ascendit a mariscal de camp per la *Junta Central Suprema Governativa de España*, el passat abril. Sota les seves ordres immediates tenia els brigadiers don Julian de Bolivar, en funcions de tinent del rei o segon cap de la plaça; don Joaquín O'Reilly, com a major general; i don Blas de Fournás, com a tercer cap; el coronel d'artilleria, don Isidro de la Mata i, el coronel d'enginyers don Gullelmo Minali. La guarnició és composava dels regiments de línia Ultonia i Borbón, del 2n. batalló de Voluntaris de Barcelona; dels primers batallons dels miquelets de Vic i de Girona; de l'esquadró d'hússars de Sant Narcís, de varies companyies d'artilleria i d'un destacament de sapadors-minadors, amb un total de 5.723 homes i 150 boques de foc. Més tard, el 3 de juny, i a proposta del coronel O'Donnell, és creà vuit companyies de reserva patrícia, anomenats "Cruzados de Gerona", de 100 homes cada una i una reserva de 59. Aquestes foren destinades a: la 1^a, formada per estudiants, al baluard de Sant Pere; la 2^a al de Figuerola; la 3^a al de la Santa Creu; la 4^a al del Governador; la 5^a al de Santa Clara; la 6^a al de Sant Francesc; la 7^a, formada per eclesiàstics regulars, al de la Mercè; la 8^a, formada per clergues seculars, al de Sarraïnes? i la reserva acompanyava al general governador. També és formà una companyia de dones "Santa Bárbara", dedicada exclusivament a atendre els ferits i al transport de queviures i munició als llocs d'avançada.

El 12 de maig, el general Saint-Cyr envia la divisió Lechi a comunicar-se, de nou, amb les tropes de Reille, que suposava en front de Girona. També tenia que reconèixer el terreny entre Vic i Girona, per calcular els recursos i escollir les posicions que el 7è. cos podria ocupar, en el supòsit que fos necessària que tot o part del cos dones suports al cos de setge. El general Reille tenia que començar les operacions de setge amb els seus propis recursos, sense esperar els reforços de 5.000 homes sol·licitats a Saint-Cyr. Aquest no volia desprendre's de cap de les seves unitats, doncs creia que seria atacat en breu per les forces del general Blake, nomenat per la Junta Central per substituir a Réding en el comandament de les tropes espanyoles a Catalunya.

Lechi arriba a Medinyà el 15 de maig i és troba amb grans novetats, de París havien arribats despatxos anunciant la sortida de Napoleó cap a Alemanya i les disposicions en què el general Saint-Cyr era rellevat pel Mariscal Augereau, duc de Castiglione, com a cap del 7è.

cos i, del general Reille pel general Verdier al front de les tropes encarregades del setge de Girona.

Els veritables motius d'aquests canvis no queden clars, podrien ésser la suma del descontent que tenia Napoleó amb Saint-Cyr per no haver destruït a fons l'exèrcit espanyol després de les victòries de Molins de Rei i Valls, junt a les intrigues d'Augereau, que estava inactiu des del 1807 i que s'avia ofert a l'emperador com especialista dels afers de Catalunya, on havia combatut el 1794. En quant a Reille, podria ésser el seu comportament tímid amb els rebels de l'Empordà.

Augereau havia rebut el nomenament a principis de maig, però quan anava a incorporar-se al seu destí, patí un fort atac de gota, que el resta al llit durant molts mesos i, d'aquesta manera, Saint-Cyr tingues que continuar en el seu lloc de comandament, assumint unes responsabilitats que no eren seves.

El general Verdier, quan és fa càrrec de les forces de setge, comunica a Saint-Cyr, que amb els 10.000 homes d'infanteria que tenia a les seves ordres, no podia atacar una plaça amb un perímetre tant gran com tenia Girona i amb forts destacats i, que no atacaria sense els reforços demanats al 7è. cos. La seva decisió, també fou comunicada a l'emperador.

Saint-Cyr, encara que molt molest per què Verdier s'havia dirigit directament a Napoleó sense comptar amb ell, decidí enviar la divisió Lechi a incorporar-se a les forces de setge, sobre tot, en tenir notícia que Blake havia concentrat a totes les seves forces a l'Aragó. D'aquesta manera el 7è. cos queda reduït a 15.000 homes i el de setge, augmentat fins a 14.000. La picabaralla entre els dos generals francesos influí en les operacions següents.

Arenys de Munt, setembre 2007

Gustau Adzerias i Causi

